

VITA EURACLI

LEODIENSIS EPISCOPI QUADRAGESIMI QUINTI

AUCTORE REINERO.

(D. Bern. PEZIUS, *Thesaur. Anecd.* IV, 135, ex cod. ms. S. Laurentii Leod.)

INCIPIT PROLOGUS.

Quantum honorificentiae, quantum gratitudinis Euraclo, gloriosi memorialis episcopo, Ecclesia Leodiensis debeat, operae pretium est recolare scripto, quam scilicet moribus, doctrinis, basilicarum structuris tantopere excoluit, in hac Domini vinea vere operarius solers atque industrius. Propterea mercedis aeternae non est fraudatus denario. Fidelis est enim et verax, cum quo convenit eodem ex denario vineae Dominus, qui reddat unicuique secundum opera ejus.

Euracli utique gesta quoniam fuere praecleara, fuerant et praeclearo digna scriptore, qui peritia dictionis bonae secundum Prophetam diceret justo, quoniam bene, quoniam fructum ad inventionum suarum comedit. Dixerunt et quidam scriptores aliquid de illo, sed minus bene, quia minus diligenter aut plenarie. Sparsim igitur dicta exegit quorundam fratrum benevola simulque importuna

A petitio, ut in unum colligorem, et diligentiore stylo facerem ex pluribus scriptis unam descriptionem, quemadmodum feceram in describendo Vitam S. Wobodonis Leodiensium item episcopi.

Verum exilis ego ingenii ac nullius scientiae conscius excusavi et reluctatus sum diutius, intra me illud versans poeticum :

*Sumite materiam vestris qui scribitis aequam
Viribus, et versate diu quid ferre recusant,
Quid valeant humeri.*

(HORAT., *Ars poet.* 38, 40.)

Quoniam vero charitas secundum Apostolum benigna est, nec quaerit quae sua sunt, sed quae aliorum, et omnia sustinet, quanquam supra vires meas perpenderem esse negotium, tamen parvi tandem petentibus, malens imperitiae notam subire quam benevolentiae fratrum non obedire.

INCIPIT VITA.

CAPUT PRIMUM.

Egregium Leodiensis Ecclesiae decus, claro Saxorum Euraclo sanguine fuit oriundus. Ipse apud Coloniensem Agrippinensem ad litterarum dispositus rudimenta, tantam postmodum in divinis aequae et humanis assecutus est scientiam, ut summis par esse philosophis jure censeretur, praesertim cum venustatem corporis mores etiam inaurarent splendidi, et juxta Salomonem in facie prudentis luceret sapientia.

Veronae autem Cisalpinae, quam vulgo Bonnam dicant, magisterio praeditus scholarum, mira benignitate tam suos scholares quam universos studii ad se causa confluentes erudiebat, et sese temperans quibusque et acclinans his solidum quidem doctrinae cibum, illis lacteam quasi maternis praebat ex uberibus alimoniam. Flaccus Rebium Minutio Rutilio conscholastico suo Donatum describens grammaticum, super quavis ratione, inquit, consultus dicebat breviter omnia et furibunde, ita ut nec a discipulis auderet interrogari. Quocirca

furere dum saepius perstreperet, obsensisque esset tam membris quam moribus, ordine senatorum et curia pulsus est, dum senatoris antea meruisset pileum propter grammaticae artis magisterium. Rebium ergo dixisse existimes : Sic Donatum decuit scientia, quemadmodum si auribus suis coaptetur inauris aurea. Verum minime talis noster Euraclo, qui non expectabat interrogari, sed insistebat, quo interrogaretur, non fastidens, non lassescens, quantumcunque, aut quotiescunque quidlibet ab eo quaeretur. Adeo profectui studebat aliorum, nec habebat repositam in sudario desidia pecuniam domini sui, imo expendebat eam liberaliter in usuram caelestis gratiae, pigros ac desides in studia excitans illo Salomonis proverbio : *Qui operatur terram suam satiabitur panibus ; qui autem sectatur otium stultissimus est (Prov. XII).* Itidemque illos jucundissimo ingerebat satyrici versiculos :

*Ut jugulent homines surgunt de nocte latrones :
Ut teipsum servas, non expergisceris ? At qui*

*Si notes sanus, curras hydropicus, et ni
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum studiis et rebus honestis,
Invidia vei amore vigil torquere.*
(Horat. Epist. lib. 1, epist. 2, 32 36.)

CAPUT II.

Fidei ergo firmitate et operum nitore vir eruditus erat, ut scriptum est: *Quasi vas auri solitum omni lapide pretioso adornatum* (Eccli. 1). Quem licet invitum ac renitentem Veronensis Ecclesia sibi præfecit præpositum, experiebaturque in illius ministerio, quantæ strenuitatis, quantæ esset flectitatis, ut jure diceret illud Isaac patriarchæ: *Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus* (Gen. xxxvii), dum offerret fructum bonum, quod fuerat in illo bene seminatum.

Dictum itaque illi est a Domino: *Euge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis supra multate constituam* (Matth. xxv). Decedente etenim vita Raldrico Leodiensium episcopo hujus nominis primo, in electionem Euracii atque substitutionem clerus ac populus felici studio, summaque animatus est concordia favente et adnitente Coloniorum archiepiscopo Brunone, qui et illum egregie sibi compertum solemnem benedictionem sacravit in episcopum, exultans in gaudio, lucernam talem poni super Ecclesiæ Leodiensis candelabrum.

Religione igitur et doctrinis Euracius lucebat omnibus, qui in domo Dei erant, adeo ut scholas etiam per claustra urbis monasterialia institueret, docendisque pueris provideret magistros, sufficientia illis stipendia et annuos redditus assignans. Litterarum quoque studia tanto fervore prosequeretur, quod nullæ illum occupationes retraherent, quin sæpius scholas adiret, artiumque disciplinas scholaribus pro cuiusque ingenio et captu insinueret. Verum si aut in expeditionem, aut in aliqua regni negotia evocatum contingeret diutius remorari, quos reliquerat, scholarum magistros, provocabat strenue ad studiorum palæstram mittendo scripta vel hilari prosa, vel dulci metro composita. Namque et ab Italicis et Calabris partibus signa sequens imperialia, non omisit interdum scribere. Nec abstulit intentione tam laudabili, quousque multa fructificaret in multis scientia, cum quibus videlicet jam conferebat de rebus mysticis atque per hortos Scripturarum spatianda fruebatur cum illis de pomis, ut ita dixerim, fructuum solis ac lunæ, id est de sacramentis et dogmatibus Christi et Ecclesiæ, de pomis etiam collium æternorum, id est de actibus et eloquiis Patrum catholicorum.

CAPUT III.

Euracii summopere amplectebatur industriam Bruno, de quo præmissum est, Coloniensis archiepiscopus, et archidux Lotharingiæ, qui ut summæ nobilitatis, ita et summæ religionis ac prudentiæ ornabatur gloria. Hic cum fratre suo imperatore, scilicet Ottone, regni, seu imperii potenter ac industrie moderabatur gubernacula; nec sæcularibus

A adeo distrahebatur curis, ut non præponeret, quæ essent ecclesiasticæ profectionis. Inter cætera enim quæ fecit magnifica, cœnobium quoque Sancti Pantaleonis penes Coloniam exstruxit, monachos in eo abbatemque instituit, locum thesauro et redditibus ditavit amplissime.

Hujus studium æmulatus Dei æmulatione noster Euracius (nec enim erat inferior devotione) duo in hac urbe monasteria condidit: unum Sancti Pauli, alterum honori et titulo dedicans Sancti Martini, nec non per unumquodque triginta canonicos deputans. Ac licet sæpenumero premeretur tanquam uva dulcis adversitatum torculari, militantibus quibusdam villas seu bona episcopii usurpantibus; sibi tamen in eisdem monasteriis servientibus uberes decimarum ac prædiorum redditus acquisivit, et chartulari munimine firmavit possidendos perpetue; mallebatque penuriam rei familiaris nunquam perpeti quam pauperibus non tribuere, aut eis, quos aggregasset Deo, necessaria deesse.

Sicut denique in Zacharia legitur de Jesu sacerdote magno, quoniam Satan stabat a dextris ejus, ut adversaretur ei; sic aliquoties per suos etiam cives Euraclo adversatus est, ætenuis, quod vice quadam cellaria ipsius vinaria in monte Sancti Martini sita, tanquam filii Belial, id est absque jugo, ter effregerint rubeosque Wormatiensis vini rivis in subterfluentem Mosam per prona diffuderint. Sed, quoniam scriptum est: *Doctrina viri per patientiam noscitur* (Prov. xix). Et: *melior est vir patiens viro forte, et qui dominatur animo suo, expugnatore urbium* (Prov. xvi), cum retribuere posset mala pro malis; satagebat tamen in bono semper vincere malum, ac multo magis ignoscere, quam ultionem exgere. Sic ergo secundum Osce prophetam memoriale ejus sicut vinum Libani, ut quia Libanus *candidatio* interpretatur, celestis nitet candidatu, et vino lætitiæ fruatur perpetuæ. Asiis autem Thebanis patiens habitus sit Socrates quoque philosophus, quem dum aliquando Xantippe illius uxor procellis urgeret convitiis, tonitruans hominem esse fœdissimum, recalva fronte, sinuibus naribus, pilosis humeris, cruribus repandis, ac superiore staret loco, deorsum stantem perfudit urinae grandi stillicidio. Ille a vestibulis, capillis et barba imbrem putidum decutiens: « satis noveram, ait, post tonitrua solere pluvias sequi, nec egueram tali hac inundatione doceri. » Hoc duntaxat philosophus responso duxerit sæ satisfactum injuriæ.

CAPUT IV.

Euracius præterea referre solitus erat quod, dum aliquando in castris esset cum Ottone imperatore, qui adversum Græcos occupaverat Calabriam, subita solis obscuratio, et horribile factum sit deliquium, nocturnas exercitus tenebras et chaos insolitum perhorruit, ac veluti urgeret ultimum sæculi dies, iudicii que tempus instaret, cœpit pavitare. Magnanimes heroes timidarum instar danularum

villissis diffugere. Quidam in vasa certatim variana irumpere, quidam in cistas profugere, alii sub carris, in speculis alii latitare. Heu quæ turbatio, quæ tunc trepidatio erit, quando, ut prædixit Dominus: *Erunt signa in sole et luna et stellis, et in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris et fluctuum, arescentibus hominibus præ timore et expectatione, quæ supererunt universo orbi. Nam virtutes cælorum movebuntur* (Luc. xxi); sive, ut in Apocalypsi legitur: *Quando cælum recedet sicut liber involutus, et omnis mons et insulæ de locis suis movebuntur, quando reges terræ et principes, et tribuni, et divites, et fortes, et omnis servus et liber abscondent se in spelancis et petris montium, et dicent montibus et petris: Cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum, et a facie Agni, quoniam venit dies magnus iræ ipsorum, et quis poterit stare?* (Apoc. vi.)

Ut vero intermissa repetam, Euraculus disciplinæ haud ignarus astronomicæ, mansit intrepidus, atque singulos circueis femineæ arguebat diffidentie, qui trepidarent timore ubi non erat timor, fieri namque aliquando tamen naturaliter solis decessum. Viderent post paululum cuncta nitescere, quæ frustra tunc pavitabant nigrescere. Quorum si tam degeneres animos, si pectora tam meticulosa perciperent hostes, quorum in medio erant, qui gloriose cæteros solebant vincere, ignominiose victi, cædi, et rapinæ iidem ipsi forent hostibus. Nec vero diutina intercessit mora, cum paulatim renasci lux cœpit, ac Phœbæ lampadis integer candor æra rursus perfudit et terras. Cœperunt milites tanquam formicæ a cavernulis emergentes suam invicem ignaviam increpitare, et ludibundis plausibus suæ exstasis ridere defectionem.

Euraculi prædicatur scientia qui abstrusas etiam rerum causas norit perspicere. Certum est autem Plinio, Macrobio, Calcidio, aliisque pluribus tam astrologis quam compositis auctoribus, quod quotiescunque luna eclipticam attingit lineam, si eadem hora congressionis ejus cum sole, qui circa ipsam semper cursitat, lineam convenerit, interventu et objectu ipsius solaris nobis defectus luminis contingat; vel si plena tunc diametro a sole deatiterit, illam terrene molis umbram incurrere et terræ oppositione ab aspectu solis prohiberi, et ideo eclipsin necessario pati.

CAPUT V

Igitur super speculam Domini Euraculus stabat jugiter per diem, et super custodiam suam stabat totis noctibus, ipse litteratus, ipse, ut ait Isaias, verba legis ponderans et doctor parvulorum, qui doceret subjectos, quidquid justitiæ, quidquid vitæ et salutis esset perpetuæ. Ipse inter cætera disciplinarum instituit, ut in Adventu Domini, et a Septuagesima usque in Pascha clerus pulla veste, nigris scilicet cappis, amictiatur, eo quod niger color poenitentiae et afflictioni, quam albus magis conveniat, procul dubio intendens ut filii Ecclesiæ in exteriori

A quoque habitu hoc prætenderent, quod de Christo in Canticis canticorum dixit Ecclesia: *Comæ ejus sicut elatæ palmarum, nigra quasi corvus* (Cant. v). Comæ siquidem Christi sunt fideles eidem suo capiti adhærentes, qui propterea elatis palmarum, id est spatulis sese in altum elevantibus assimilantur, quod fide et operibus tendunt in superna, quatenus dicant cum Apostolo: *Nostra conversatio in cælis est* (Philip. iii). Corvorum denique pulli dum plumescent, albi sunt, et quia parentibus sunt dissimiles, negliguntur ab eis ac minime pascuntur. Qui tamen coacti fame halitu suo naturaliter ferente muscas attrahunt, quæ circa eorum rostra glomeratæ glutuntur ab eis. Hinc et inter cætera laudum Dei Psalmista: *Qui dat, inquit, jumentis escam ipsorum, et pullis corvorum invocantibus eum* (Psal. cxlvi). Qui scilicet postquam nigrescere cœperint, propter plumarum similitudinem amplius et amanter a parentibus et aluntur. Comæ igitur Christi nigrae quasi corvus, dum fideles denigrari, hoc est nullis refugiunt affici tribulationum pressuris propter Christum, cujus nigredini, cujus passioni compatiens Isaias: *Et vidimus eum, inquit, et non erat species ei neque decor, despecto et novissimo virorum, viro dolorum et scienti infirmitates* (Isai. lxi). Ideo comæ tales firmiore amoris radice Dominico plantantur in capite. Tales, inquam, pulli ora sua Deum invocando aperientes, bonique odoris attraentes spiritum non muscis, hoc est vitiis, sed Christi et Ecclesiæ pascuntur nunc sacramentis, æternalibus posthac pascendi bonis, ut scriptum est in Propheta: *In pascuis uberrimis pascam eos, et in montibus excelsis erunt pascua eorum, ibi requiescent in herbis virentibus, et in pascuis pingvibus pascentur* (Ezech. xxxiv); dicente et Davide: *Parasti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me* (Psal. xxii).

Nec vero ineptum sit adnectere, quod nihil in cadaveribus magis quam oculos corvus appetat, quod tangere videtur illa etiam Salomonis parabola: *Oculum, qui subsannat patrem et despicit partem matris suæ effodiant eum corvi de torrentibus, et comedant illum filii aquilæ* (Prov. xxx). Pseudomagiistri, sidera, ut scripsit Judas apostolus, errantia, quibus procella tenebrarum in æternum reservata est, dum divina reprehendant judicia; Patrem subsannant luminis, hæretici, inquam, nebulæ sine aqua, illa scilicet, de qua Dominus: *Qui biberit aquam, inquit, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam* (Joan. iv), dum fidem, seu prædicationem derident Ecclesiæ, partem matris despiciunt; quia, dicente Joanne: *Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis* (I Joan. ii). De Ecclesia prodeunt, qui contra eam loquuntur. Cui pro erroneis sunt dolores ut parturientis, quatenus gemat cum Paulo: *Filii mei, quos iterum parturio, donec formetur in vobis Christus* (Galat. iv). Sed perfidam horum intentionem dum Catholici, Scripturarum viventibus aquis immorantæ

disceptando atque arguendo revincunt, quasi oculum nequam corvi de torrentibus effodiunt, et filii aquilæ comedunt. Sancti et quidem appellantur corvi, quia nigredinem in se consententur peccati; filii vero aquilæ, quia illius vivifico sunt renati fonte, qui tanquam aquila volavit ad cælum longe ultra solem humano radiant in corpore. Qui degeneres nimirum filios rejecit, velut aquila pullos, qui a radiosolis cæcutientes reflectunt oculos.

Verum Euraclo erant oculi sicut columbæ super rivulos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, et resident juxta fluentia plenissima, qui columbina simplicitate Scripturis assidue veritatis immorabatur, per quas spiritualis caveret insidias accipitricis, hoc est spiritus mendacii, *devians*, ut præcipit Timotheo Apostolus, *profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa Adem exciderunt (I Tim. vi).*

CAPUT VI.

Et quidem jam provecus ætate processerat in diebus multis; sed secundum Psalmistam, renovata est ut aquilæ juvenus sua, quæ dum ex senectute suos caligare oculos senserit, et impediri volatum, ad ferventissimum solis se ardorem exponit, et non solum totius corporis plumas, sed ipsas quoque avarum pennas, et ægritudinem exurit oculorum, viroque effectu aciem inde visus reparat, unde hominis solet obtundi et caligare aspectus. In fontem dehinc limpidissimum devolat, et tertio sese immergit, atque ita pristinam reformat sibi juventutem. Hac, inquam, similitudine Euraclo, cujus sitiret anima ad Deum fontem vivum, qui haberet in solem justitiæ intentos mentis oculos, devotionis studio renovatus est quodammodo ac refloruit, ut quia in urbe jam exstruxerat, sicut præmissum est, duo monasteria, tertium hoc in loco in gloriam sanctæ Trinitatis exstrueret.

Igitur fundamenta jecit, nec veritus est suspiciens architectus, quod locus infamis esset suspendiis latronum, pollutus sæpe malignorum cædibus hominum, rapinis exosus præconum, qui propter silvæ circumjacens tunc condensa sibi speluncas hic fecerant et latibula. Nec enim ignorabat quod in Calvariæ loco Sanctus sanctorum crucifixus sit, Romæ Pantheon, et innumera quaquaversum per orbem dæmonum templa nonnunquam a sanctis

A Patribus in ecclesias mutata sint et dedicata. Itaque certatim fervebat opus, jam aliquanta ex parte surrexerant a fundamento murorum parietes, cum interim episcopus differens majus altare, quod esset sancti Laurentii, minus fieri seorsum jussit ad titulum Sancti Sixti papæ et martyris. Quod etiam dedicavit dotans nascentem ecclesiolam prædiis quibusdam, quæ nunc usque possidemus.

Sed repente impedita est ædificatio illa, manus cessavit artificum, quia Euraclo de medio factus est. Evocavit, inquam, ad se Christus vineæ suæ operarium, ut quoniam bene fuerat operatus, et portaverat pondus diei et æstus, redderet illi mercedem suam, æterni scilicet refrigerii, et beatæ pausationis denarium. Opus itaque cœptum remansit imperfectum, pupilla facta est absque patre quasi adhuc lacteus ecclesiola, desolata sedit et nuda, donec Nothgerus, qui successerat episcopus, æquari tandem parietes murorum, et tectum superponi fecit

Ad hunc Leo quidam episcopus ex nobilissimâ Græcorum profugus venit, qui pulsus a sede sua idcirco fuerat, quod incusaretur Ottoni secundo, dum idem imperator adversum Græcos haberet castra, prodidisse Calabriam: quem et humane exceptum prædictus antistes in hoc manere loco statuit, nec non de bonis quæ venerabilis Euraclo delegaverat, cum suis habere stipendia. Qui tempore incolatus sui sobrie, et juste, et pie vivens exspectabat beatam spem et adventum gloriæ magni Dei, a quo et postmodum gloriosæ ab exsilio mundi eductus est, et ante altare S. Gereonis penes nos accepit sepulturam, non jam hospes et advena, sed civis sanctorum, et tuus, o sancte Laurenti, domesticus

Euraclo denique pius paterfamilias, et scriba doctus in regno cælorum migravit, a sæculo Dominicæ Incarnationis anno 971, vi Kal. Novembris, præside sede apostolica: Joanne a beato Petro apostolo 134, Ottonis primi tam regni quam imperii anno trigesimo quarto, sui autem præsulatus xiii, digitoque Dei scriptus est in vita in Jerusalem, cujus venerabile corpus digno exsequiarum cultu sepultum est in ecclesia Sancti Martini ante majus altare, choro utique illorum aggregati, de quibus ad Danielem dictum est: *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi stellæ in firmamento, et qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in verticibus æternitates. Amen (Dan. xii)*